

Riigikogu rahanduskomisjon
rahanduskomisjon@riigikogu.ee

Meie 09.10.2024 nr 5-1/4471-1

**Ettepanekud tulumaksuseaduse ja
kogumispensionide seaduse
muutmise seaduse eelnõu 434 SE
kohta**

Austatud rahanduskomisjoni esimees

Palume teha tulumaksuseaduse ja kogumispensionide seaduse muutmise seaduse eelnõus 434 SE enne eelnõu teist lugemist järgmised muudatused, mille juures on arvestatud ka pärast eelnõu esimest lugemist turuosaliste poolt rahanduskomisjonile esitatud ettepanekutega:

1. Sõnastada eelnõu § 1 punktis 2 tulumaksuseaduse § 15 lõike 1 viimane lause järgmiselt:
„Väärtpaberi lunastamist ja väärtpaberi või muu varaliselt hinnatava õiguse kehtivuse kaotamist käsitatakse vara müügina.“.

Selgitus: Pangaliit on eelnõu menetluse käigus juhtinud tähelepanu asjaolule, et tulumaksuseaduse sõnastuse kohaselt ei mahu väärtpaberi (nt võlakirja) lunastamine võõrandamise mõiste alla, kuigi majanduslikus mõttes on see võõrandamisega võrreldav. Seetõttu ei saa praegu juhul, kui väärtpaberi lunastamisel tehtav väljamakse on selle soetamismaksumusest väiksem, tekkinud vahet võtta arvesse kahjuna, mille võrra on võimalik vähendada muude väärtpaberite võõrandamisest saadud kasu (TuMS § 39 alusel). Muudatusega võrdsustatakse lisaks väärtpaberi kehtivuse kaotamisele ka väärtpaberi lunastamine selle müümisega, mis võimaldab edaspidi ka sellisel juhul saadud kahju arvesse võtta.

2. Täiendada eelnõu § 1 punkti 2 järel tulumaksuseaduse § 17¹ lõike 2 punkti 1 muudatusega järgmises sõnastuses:

„1) väärtpaberit, mida pakutakse lepinguriigis või Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsiooni liikmesriigis prospekti või teabedokumendi alusel avalikult väärtpaberituru seaduse või vastava välisriigi õigusaktide tähenduses;“.

Selgitus: tulumaksuseaduse § 17¹ lõike 2 punkti 1 kohaselt on investeerimiskonto raames lubatud finantsvara seas muuhulgas avalikult pakutavad väärtpaberid. Avaliku pakkumise definitsiooni puhul viitab väärtpaberituru seadus Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL) 2017/1129 (edaspidi *prospektimäärus*). Prospektimääruse artikli 1 punktis 4 on loetletud väärtpaberite avaliku pakkumise liigid, mille puhul ei ole prospekti avaldamise

kohustust (näiteks, kui väärtpaberit pakutakse üksnes kutselistele investoritele või investoritele, kes omandavad väärtpabereid vähemalt 100 000 euro eest investori kohta).

Investeerimiskonto süsteemi kehtestamise ajal oli väärtpaberite avaliku pakkumise käsitlus väärtpaberituru seaduses kitsam kui praegune prospektimääruse lähenemine – avaliku pakkumisena ei käsitletud muuhulgas selliseid pakkumisi, mis on suunatud väiksele ringile investoritele (alla 150) või üksnes professionaalsetele investoritele. Alates 2019. aasta lõpust viitab väärtpaberituru seadus aga prospektimäärusele, mille tulemusena on väärtpaberite avaliku pakkumise käsitlus laiem, s.t pakutakse lihtsalt teatud investorite ringile piisava teabe alusel väärtpabereid. See ei ole aga kooskõlas investeerimiskonto raames lubatud finantsvara kontseptsiooniga, mis eeldab laiemale avalikkusele suunatust kas prospekti või muu piisavalt detailse teabedokumendi alusel. Viimase all peetakse silmas väärtpaberituru seaduse § 15 lõikes 6 nimetatud olukorda, kus minister võib kehtestada väärtpaberiemissioonidele vahemikus 1–8 mln eurot nõ lihtsustatud nõuded väärtpaberite pakkumisele, mh võib neid väärtpabereid sel juhul pakkuda ka jaeinvestoritele. Teabedokumendi koostamise nõuded ei ole aga nii ranged kui prospekti omad. Seepärast lisatakse tulumaksuseaduse § 17¹ lõike 2 punkti 1 tingimus, et finantsvaraks kvalifitseerub üksnes selline avalikult pakutav väärtpaber, mida pakutakse prospekti või vastava teabedokumendi alusel. Ebakõlale on eelnõu menetluse käigus juhtinud tähelepanu Pangaliit.

3. Täiendada eelnõu §-s 1 tulumaksuseaduse § 17¹ lõiget 2 uue punktiga 1¹ järgmises sõnastuses:

„1¹) punktis 1 nimetamata võlaväärtpaberit, mille on emiteerinud punktis 1 nimetatud riigi residendist krediidasutus või temaga samasse konsolideerimisgruppi kuuluv punktis 1 nimetatud riigi residendist äriühing;”.

Selgitus: krediidasutuste emiteeritud avalikult mittekaubeldavad finantsinstrumendid (näiteks võlakirjad) jäävad praegu investeerimiskonto raames lubatud finantsvara hulga välja. Samas on krediidasutused ühed enim reguleeritud finantsasutused, kelle emiteeritud instrumendid sobivad oma usaldusväärsuse poolest finantsvara hulka ka siis, kui need ei ole avalikult kaubeldavad. Ettepaneku on eelnõu menetluse käigus esitanud Pangaliit.

4. Täiendada eelnõu § 1 tulumaksuseaduse § 17¹ lõike 2 punkti 6 muudatusega järgmises sõnastuses:

„x) paragrahvi 17¹ lõike 2 punkt 6 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„6) punktidega 1 ja 2 hõlmamata tuletisinstrumenti või hetkelepingut, mille osapooliks on punktis 1 nimetatud riigi residendist fondivalitseja, investeerimisühing või krediidasutus ning mille alusvaraks on punktides 2–4 nimetatud finantsvara või valuuta või mille hind sõltub otseselt või kaudselt valuutavahetuskurssidest ja“;“.

Selgitus: kehtiva TuMS § 17¹ lõike 2 punkti 6 sõnastuse kohaselt käsitatakse investeerimiskonto raames finantsvarana üksnes selliseid tuletisinstrumente, mille alusvaraks on lihtsustatult öeldes kas aktsia, võlakiri, investeerimisfondi osak või pangahoius. Täiendav tingimus on veel see, et sellise tehingu saab sõlmida üksnes professionaalse osapoollega ehk kas panga, fondivalitseja või investeerimisühinguga. Praktikast omandavad jaeinvestorid ka selliseid tuletisinstrumente (või teevad nendega tehinguid), mille alusvaraks on valuuta või mis on seotud valuutaga. Neid nimetatakse nn forex instrumentideks. Selliseid instrumente investeerimiskonto finantsvara mõiste praegu ei hõlma.

Forex (ingl k *Foreign Exchange Market*, FX) on rahvusvaheline finantsasutuste vaheline valuutavahetuse turg, mida kutsutakse sageli sularahaturuks (ingl k *cash market* või *spot interbank market*). Forex on käibemahult kõige suurem finantsturg maailmas, samuti ka kõige likviidsem turg, mis on põhimõtteliselt kauplemiseks avatud 24 tundi ööpäevas. Forex turule on juurdepääs ka jaeinvestoritel. Et tagada investeerimisinstrumentide võrdne kohtlemine investeerimiskonto süsteemis, siis tehakse käesolevaga muudatus, mille kohaselt saab edaspidi ka nn forex instrumentidega teha tehinguid ka investeerimiskonto süsteemis.

Forex turul saab tehinguid teha erinevat liiki instrumentidega – näiteks hinnavahelepingud (CFD-lepingud), valuuta tähtpäevatehinguid (FX *forwards*) ja kohe täidetavad, kuid edasilükkuva täitmistähtajaga lepingud (ingl k *rolling spot contracts*). Kuna aga nn spot-tehingud ei kvalifitseeru väärtpaberituru seaduse tähenduses väärtpaberiks, siis on lisatud tuletisinstrumenti mõiste juurde ka „hetkeleping“. Hetkeleping on defineeritud Euroopa Komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2017/565 artikli 7 lõikes 2 ja artikli 10 lõikes 2. Hetkeleping on üldjuhul valuuta konverteerimine spot-kursi ehk hetkel kehtiva kursi alusel teiseks valuutaks.

Eelnimetatud instrumendid/lepingud kvalifitseeruvad TuMSi tähenduses finantsvaraks üksnes siis, kui tehingu üheks osapooliks on fondivalitseja, investeerimisühing või krediidiandja. Sellega tagatakse, et need tehingud alluvad ka teatud ühtsustatud investorikaitse reeglitele ja finantsjärelevalvele. Ettepaneku on eelnõu menetluse käigus esitanud Pangaliit.

5. Täiendada eelnõu § 1 punktis 6 olevat TuMS § 17¹ lõike 2 punkti 10 muudatust sõnade "krüptovara pakkuda" järel sõnadega „või krüptovarateenust osutada".

Selgitus: Täpsustus on kohane, kuna kõnealune punkt käsitleb nii krüptovara emitente kui ka krüptovarateenuse osutajaid.

6. Muuta eelnõu § 1 punktides 7 ja 8 olevad (erineva jõustumisajaga) tulumaksuseaduse § 17² lõike 2 muudatused järgmiselt:

1) punktis 7:

„(2) Lõikes 1 sätestatud nõudeid ei kohaldata finantsvara vahetamise korral ega tulu suhtes, mis on saadud § 17¹ lõikes 2 nimetatud finantsvaralt, kui seda ei ole investeerimisühingu juures avatud kontolt või ühisrahastusteenuse osutaja hallataval platvormil avatud kontolt välja kantud.“;

2) punktis 8:

„(2) Lõikes 1 sätestatud nõudeid ei kohaldata finantsvara vahetamise korral ega tulu suhtes, mis on saadud § 17¹ lõikes 2 nimetatud finantsvaralt, kui seda ei ole investeerimisühingu juures avatud kontolt või ühisrahastusteenuse või krüptovarateenuse osutaja hallataval platvormil avatud kontolt välja kantud.“.

Selgitus: investeerimisühing Grünfin on teinud eelnõu menetluse käigus ettepaneku, et investeerimisühingu juures avatud kontot oleks võimalik kasutada lisaks investeerimiskontole ka olemasoleva investeerimiskonto n-ö pikendusena, juhul kui investor soovib küll investeerida investeerimisühingu kaudu, kuid mitte deklareerida sealset kontot investeerimiskontona. Rahandusministeerium toetab ettepanekut.

7. Asendada eelnõu § 1 punktides 9 ja 10 tulumaksuseaduse § 17² lõikes 5 sõnad „valuuta konverteerimist investeerimiskontol“ sõnadega „valuuta konverteerimist finantsvara soetamiseks“.

Selgitus: sõna „investeerimiskontol“ välja jätmisega muudetakse valuutavahetuse investeerimiskonto väljamakseks mitte lugemise sätte paindlikumaks, et võimaldada finantsvara soetamiseks vajaliku valuutavahetustehingu tegemist ka mõnel muul kontol.

8. Täiendada eelnõu § 1 tulumaksuseaduse § 17² muudatusega järgmises sõnastuses:

„y) paragrahvi 17² täiendatakse uue lõikega 6¹ järgmises sõnastuses:

„(6¹) Võimenduslaenu ei käsitata investeerimiskonto sissemaksena ja nimetatud laenu põhiosa tagastamist ei käsitata investeerimiskonto väljamaksena. Võimenduslaenuna käsitatakse tehingut, millega krediidiasutus või investeerimisühing annab laenu seoses väärtpaberite ostu, müügi, hoidmise või nendega kauplemisega.““.

Selgitus: Pangaliit on eelnõu menetluse käigus juhtinud tähelepanu asjaolule, et kehtiv investeerimiskonto maksustamise raamistik ei arvesta võimenduslaenu eripäraga. Võimenduslaenu näol on tegemist väärtpaberite soetamise finantseerimisega turul noteeritud väärtpaberite tagatisel. Võimenduslaenu raames saadud raha on võimalik kasutada vaid uute väärtpaberite soetamiseks (mitte kontolt välja kandmiseks), kuid tulumaksuseaduse kohaselt tuleb saadud võimenduslaenu ja selle tagastamise summad deklareerida vastavalt investeerimiskonto sisse- ja väljamaksetena. Uus sätte võimaldab sellist deklareerimist vältida ning investeerimiskonto väljamaksena tuleks edaspidi deklareerida üksnes võimenduslaenult tasutud intress. EL õiguses on võimenduslaen (ingl k *margin lending transactions*) defineeritud nn pankade kapitalinõuete määruse 515/2013 artikli 272 punktis 3 ning sellest definitsioonist on lähtutud ka kõnealuse sätte koostamisel.

9. Täiendada eelnõu § 1 tulumaksuseaduse § 19 lõike 3 muudatusega järgmises sõnastuses:

„y) paragrahvi 19 lõiget 3 täiendatakse punktiga 3⁴ järgmises sõnastuses:

„3⁴) Kaitseväge ja Kaitseliidu harjutusväljast tulenevate häiringute mõju leevendamiseks Kaitseministeeriumi eelarvest makstavat toetust;““.

Selgitus: Kaitseministeerium on valmistanud ette toetuse maksmise Nursipalu harjutusväljast tulenevate häiringute mõjude leevendamiseks (toetuse maksab välja Võrumaa Arenduskeskus). Toetuse eesmärk on leevendada riigi sõjalise kaitse ettevalmistamiseks Kaitseväge harjutusväljal läbiviidava väljaõppe tulemusel tekkivat häiringut. Toetusega hüvitatakse eelkõige harjutusvälja mõjualasse jäävate hoonete akende ja uste helikindlamate vastu vahetamisega kaasnev kulu, seetõttu ei ole selle tulumaksuga maksustamine põhjendatud.

Hetkel vajab lahendust küll ainult Kaitseväge Nursipalu harjutusväljaga seotud häiringuga seoses makstava toetuse maksustamine, kuid tulevikus ei ole välistatud toetuse maksmine ka teistest Kaitseväge ja Kaitseliidu harjutusväljadest tingitud häiringute mõjude leevendamiseks. Seetõttu sõnastatakse sätte laiemalt, et maksuvabastus hõlmaks lisaks Nursipalu harjutusväljast tingitud häiringu leevendamiseks makstavale toetusele ka teisi samalaadseid toetusi.

Muudatust tuleks rakendada tagasiulatuvalt alates 2024. aasta oktoobri algusest, et tagada sügisel välja makstavatele toetustelt tulumaksu kinni pidamata jätmine.

10. Sõnastada eelnõu § 1 punkt 13 järgmiselt:

„13) paragrahvi 38 täiendatakse lõigetega 6¹ ja 6² järgmises sõnastuses:

„(6¹) Väärtpaberite soetamismaksumusele võib juurde arvata väärtpaberikonto kasutamisega seotud tasu.

(6²) Krüptovara soetamismaksumusele võib juurde arvata krüptovaraga kauplemise platvormi kasutamisega seotud tasu.“;

Selgitus: majanduslikult sarnaste olukordade samasuguseks kohtlemiseks peaks sarnaselt väärtpaberikonto kasutustasuga olema võimalik arvesse võtta ka krüptovaraga kauplemise platvormi kasutamisega seotud tasu.

11. Sõnastada eelnõu § 1 punktis 15 olev tulumaksuseaduse § 39 uus lõige 1² järgmiselt:

„(1²) Residendist füüsilisel isikul on õigus maksustamisperioodil § 17¹ lõike 2 punktis 9 nimetatud ühisrahastusteenuse osutaja hallatava ühisrahastusplatvormi vahendusel soetatud laenunõude võõrandamisest saadud kasust maha arvata samal perioodil laenunõude võõrandamisest saadud kahju, samuti kahju, mis on saadud seoses laenunõudega, mille ühisrahastusteenuse osutaja on samal maksustamisperioodil lootusetuks hinnanud.“.

Selgitus: eelnõus olevat sätet, mis lubab n.ö maha kantud ühisrahastuslaenuga seoses saadud kahju maha arvata ühisrahastusplatvormi vahendusel antud laenudelt saadud intressist, tuleks tulumaksuseaduses järjepidevuse ja võrdse kohtlemise tagamiseks muuta. Arvestades, et näiteks võlakirjaga seoses saadud väärtpaberikahju saab maha arvata üksnes väärtpaberi võõrandamisest saadud kasust, mitte aga võlakirjalt saadud intressist, peaks samasugune käsitus kehtima ka ühisrahastusplatvormi kaudu antud laenu puhul.

12. Sõnastada eelnõu § 1 punktides 18 ja 19 olevad (erineva jõustumisajaga) tulumaksuseaduse § 39 lõike 2 muudatused järgmiselt:

1) punktis 18:

„(2) Kui lõikes 1 nimetatud kahju ületab samas lõikes nimetatud kasu, võib kasu ületava kahju osa maha arvata lõikes 1² nimetatud kasust. Kui lõikes 1² nimetatud kahju ületab samas lõikes nimetatud kasu, võib kasu ületava kahju osa maha arvata lõikes 1 nimetatud kasust. Lõigetes 1 ja 1² nimetatud kahju summa, mis ületab samades lõigetes nimetatud kasu summat, maksustamisperioodi maksustatavast tulust maha ei arvata.“;

2) punktis 19:

„(2) Kui lõikes 1 nimetatud kahju ületab samas lõikes nimetatud kasu, võib kasu ületava kahju osa maha arvata lõigetes 1² ja 1³ nimetatud kasust. Kui lõikes 1² nimetatud kahju ületab samas lõikes nimetatud kasu, võib kasu ületava kahju osa maha arvata lõigetes 1 ja 1³ nimetatud kasust. Kui lõikes 1³ nimetatud kahju ületab samas lõikes nimetatud kasu, võib kasu ületava kahju osa maha arvata lõigetes 1 ja 1² nimetatud kasust. Lõigetes 1, 1² ja 1³ nimetatud kahju summa, mis ületab samades lõigetes nimetatud kasu summat, maksustamisperioodi maksustatavast tulust maha ei arvata.“.

Selgitus: muudatusega jäetakse sätetest välja sõna „tulu“ seoses punktis 10 esitatud muudatusega, mille kohaselt ühisrahastusplatvormi kaudu antud laenult saadud kahju ei saa maha arvata samasuguselt laenult saadud intressist.

Punktides 1, 2, 5, punkti 6 alapunktis 2 ja punkti 12 alapunktis 2 pakutud muudatused tuleks jõustada 2025. aasta 1. jaanuaril. Ülejäänud muudatuste puhul on otstarbekas üldises korras jõustumine koos tagasiulatuva rakendamisega alates 2024. aasta algusest. Punktis 9 toodud muudatust tuleks rakendada tagasiulatuvalt alates 2024. aasta 1. oktoobrist.

Pangaliit on teinud ka ettepaneku, et investeerimiskontole ja pensioni investeerimiskontole laekuvate Eesti äriühingu dividendide puhul võiks kehtida samasugune maksukäsitus nagu investeerimiskontole tehtavate intressimaksete puhul ehk juhul kui väljamakse tegijat on teavitatud, et vastav tulu laekub investeerimiskontole, sellelt tulumaksu kinni ei peetaks. Märgime, et alates 2025. aasta 1. jaanuarist ei kehti enam tulumaksuseaduse §-s 50¹ sätestatud regulaarsete kasumijaotiste maksustamise kord, millega seoses ei peeta samast kuupäevast ka residendist äriühingu makstavatelt dividendidelt tulumaksu kinni.

Lisaks on mõned eelnõu 434 SE puudutavad ettepanekud¹ 4. septembril 2024. a. rahanduskomisjonile saatnud kodanik M. M. Oleme nendest arvesse võtnud ettepaneku, et eelnõu § 1 lõike 6 ehk TuMS § 17¹ lõike 2 punkti 10 sõnastuses oleks korrektsem kasutada sõnastust "krüptovara pakkuda või krüptovarateenust osutada" (muudatusettepanek punktis 5).

Ühisrahastuse investeringute finantsvara hulka lisamine on eelnõus sätestatud rakenduma tagasiulatuvalt alates 2024. aasta algusest, seega saab alates sellest ajast tehtud ühisrahastuse investeringud investeerimiskontot 2024. aasta eest deklareerides arvesse võtta. Finantsinstrument peab vastama finantsvarale sätestatud nõuetele selle soetamise ajal ja kuna EL ühisrahastuse määru alusel pidid ühisrahastusteenuse pakkujad tegevusloa taotlema alles 2023. aasta novembriks, ei ole varasematel maksustamisperioodidel tehtud ühisrahastuse investeringuid võimalik finantsvarana käsitleda.

Samal põhjusel ei ole põhjendatud juba soetatud krüptovara finantsvaraks lugemine, arvestades, et Rahapesu Andmebüroo virtuaalvääringu teenuse pakkujate tegevuse üle finantsjärelevalvet ei tee ja krüptovarateenuse osutajatele hakatakse tegevuslube andma alles 2025. aastal. Seega jääb olemasolev krüptovara n.ö tavasüsteemi, kuhu aga lisandub erinevate tehingute kasu ja kahju tasaarvestamise võimalus.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Jürgen Ligi
rahandusminister

Elo Haugas 5885 1332
Elo.Haugas@fin.ee

Thomas Auväärt 611 3633
Thomas.Auvaart@fin.ee

¹ <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/9d7b2d9a-4653-4ea1-93a2-735721a5fe09/tulumaksuseaduse-ja-kogumispensionide-seaduse-muutmise-seadus/>